

Biologicals

Wat zijn biologicals ?

Uw reumatoloog heeft u een biological voorgeschreven voor de behandeling van uw reumatische aandoening. Om dit medicijn goed te kunnen gebruiken, is het van belang dat u er een en ander over weet. Lees daarom behalve deze folder ook de bijsluiter van de apotheek.

Moderne technieken maken het mogelijk menselijke eiwitten na te maken die ingrijpen op natuurlijke processen in het lichaam. Wanneer deze eiwitten als medicijn worden gebruikt, spreken wij van biologicals of biologisch medicijn.

Biologicals zijn geneesmiddelen die stoffen uit uw immuunsysteem kunnen beïnvloeden. Bij gezonde mensen maakt het immuunsysteem zelf de goede hoeveelheid stoffen aan om zich te verdedigen tegen ziekten. Bij mensen met een chronische ontstekingsziekte is de balans tussen goede en slechte stoffen verstoord. Chronische ontstekingsziekten zijn bijvoorbeeld reuma, psoriasis of ziekte van Crohn. Biologicals kunnen de balans tussen goede en slechte stoffen herstellen. Vele biologicals worden behalve bij reumatische aandoeningen ook gebruikt bij mensen met de ziekte van Crohn of psoriasis.

Het effect van biologicals

Met medicijnen is de oorzaak van reumatische aandoeningen niet weg te nemen. Wel zijn er medicijnen die deze aandoeningen rustiger kunnen maken.

Biologicals zijn zulke medicijnen. Deze medicijnen beginnen binnen enkele dagen tot weken te werken. Indien de biologicals een gunstig effect hebben, kunt u ze jarenlang blijven gebruiken. Helaas is er niet bij iedereen een gunstig effect. Als een van deze medicijnen bij u niet werkt of als u te veel last hebt van bijwerkingen, kan de reumatoloog besluiten het gebruik stop te zetten en te vervangen door een ander middel.

Voordat u start met biologicals

Alvorens u kunt starten met deze medicijnen wordt door uw reumatoloog bepaald hoe actief uw ziekte is. De reumatoloog kijkt ook nauwkeurig naar infecties, zoals (doorgemaakte) tuberculose en Hepatitis B en C. Hiervoor wordt een röntgenfoto van de longen gemaakt en een bloedtest gedaan. Tevens verwijzing naar de GGD voor een Mantoux bepaling. De Mantoux test is een prik in de huid die test of u ooit in aanmerking bent geweest met de tuberculine bacterie. De Mantoux test wordt na 3 of 5 dagen afgelezen, dan mag er geen bultje te zien zijn op de injectie plek. Als alles goed is, kan daadwerkelijk gestart worden met de toediening.

Het gebruik samen met andere geneesmiddelen en vaccins

Over het algemeen kunt u biologicals in combinatie met bijna alle geneesmiddelen gebruiken. De veiligheid op de lange termijn in combinatie met andere geneesmiddelen is nog niet volledig vastgesteld, maar de huidige gegevens wijzen er op dat dit veilig kan. Patiënten die biologicals gebruiken dienen voor een reis naar het buitenland niet te worden gevaccineerd met levende vaccins (zoals gele koorts). 'Dode' vaccins kunnen wel gegeven worden. Ook adviseren wij u **jaarlijks te worden ingeënt tegen de griep** ('griep prik'). Vertel uw huisarts, uw specialist en - indien van toepassing - de trombosedienst altijd welke geneesmiddelen u gebruikt.

Reizen

Als u met vakantie gaat moet de biological zowel tijdens de reis als op uw vakantieverblijf gekoeld worden

bewaard. De aangereikte koeltas en koelelementen kunt u hiervoor gebruiken. Als u met een vliegtuig reist dient u de spuiten mee te nemen in de handbagage. De temperatuur in het bagageruim is vaak erg laag waardoor er kans bestaat op bevriezing.

U dient van tevoren contact op te nemen met de vliegtuigmaatschappij om te melden dat u injecties in uw handbagage meeneemt. Een volledig ingevuld medisch paspoort is nodig om u te kunnen legitimeren.

Wijze van toediening

Etanercept (Enbrel®) wordt een- of tweemaal per week met een injectie onder de huid toegediend. U kunt dit, na instructie, zelf doen of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. Als u vergeten bent een injectie etanercept toe te dienen, dient u de volgende injectie te injecteren zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met injecteren zoals de reumatoloog heeft voorgeschreven.

Adalimumab (Humira®) wordt eenmaal per 2 weken met een injectie onder de huid toegediend. De adalimumab pen wordt klaar voor gebruik geleverd. Na instructie kunt u dit zelf doen of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. Als u een injectie vergeten bent, dient u deze te injecteren zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met injecteren zoals de reumatoloog heeft voorgeschreven.

Infliximab (Remicade®) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In de eerste 6 weken zijn er 3 infusen. (wk 0, 2 en 6) Daarna wordt infliximab, meestal eenmaal per 6 tot 8 weken toegediend.

Rituximab (Mabthera®) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In 2 weken zijn er 2 infusen. Daarna wordt rituximab herhaald toegediend na 6 tot 12 maanden (in overleg met uw reumatoloog).

Abatacept (Orencia®) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In de eerste 4 weken zijn er 3 infusen. Daarna wordt abatacept iedere 4 weken toegediend middels wekelijkse subcutane toediening.

Tocilizumab (RoActemra®) wordt eenmaal per 4 weken per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis toegediend of middels wekelijkse subcutane injectie.

Anakinra (Kineret®) wordt dagelijks toegediend met een injectie onder de huid. Anakinra is kant en klaar en kan eventueel met een Simple Ject auto-injector worden toegediend.

Golimumab (Simponi®) wordt eenmaal per maand met een injectie onder de huid toegediend. De golimumab-pen, smartject, is direct klaar voor gebruik. U kunt dit na instructie, zelf doen of onder begeleiding van een verpleegkundige thuis. Als u vergeten bent een injectie golimumab toe te dienen, dient u de volgende injectie te injecteren zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met injecteren zoals de reumatoloog u heeft voorgeschreven.

Certolizumab pegol (Cimzia®) wordt eenmaal per twee weken met een injectie onder de huid toegediend met een voorgevulde injectiespuit. In de eerste 6 weken dient u op week 0, 2 en 4 twee injecties toe te dienen. Daarna dient u eens in de twee weken een injectie toe. U kunt het injecteren, na instructie en oefening, zelf doen in de thuissituatie of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. Als u bent vergeten een injectie toe te dienen, dient u deze toe te dienen zodra u zich dit herinnert. Injecteer de daarop volgende doses daarna om de 2 weken zoals oorspronkelijk voorgeschreven is door de reumatoloog.

Ustekinumag (Stelara®)

Stelara wordt gebruikt bij de behandeling van psoriasis en arthritis psoriatica. Stelara wordt toegediend middels subcutane injectie in de aanbevolen dosering van 45 mg, of 90 mg voor personen met een gewicht > 100 kg. Bij start behandeling worden de eerste twee doses toegediend met een tussentijd van 4 wk, daarna toediening om de 12 wk.

Secukinumab (Cosentyx®)

Cosentyx wordt gebruikt voor de behandeling van volwassenen met de ziekte van Bechterew of arthritis psoriatica. Cosentyx wordt toegediend middels subcutane injectie, gedurende de eerste 4 wk wekelijks 1 injectie, vanaf week 4 maandelijks 1 injectie. De dosering is afhankelijk van de aandoening.

Mogelijke bijwerkingen

In de bijsluiters van de apotheek staan alle bijwerkingen van biologicals vermeld die ooit zijn voorgekomen. Ze zijn onder te verdelen in de volgende groepen.

Allergische (infuus) reacties

Voor Etanercept (Enbrel®) en Adalimumab (Humira®) zijn frequent vermeld: huidreacties op de toedieningsplaats (roodheid, pijn, zwelling, jeuk). Bij Anakinra (Kineret®) worden huidreacties met name in de eerste maand van toediening gezien.

De huidreacties zijn meestal van voorbijgaande aard. Bij Infliximab (Remicade®), Abatacept (Orencia®) en Tocilizumab (RoActemra®) zijn reacties tijdens of na het infuus mogelijk: rillingen, koorts, jeuk, huiduitslag, hoofdpijn, duizeligheid, kortademigheid en pijn op de borst. Het infuus wordt dan zo nodig aangepast.

Infecties

Bij alle biologicals zijn frequent meestal milde, virale infecties van de bovenste luchtwegen vermeld. De biologicals dienen te worden gestopt bij infecties. Infecties kunnen anders verlopen en daarom is het verstandig om eerder contact op te nemen met de huisarts of een huisartsenhulpdienst, de reumatoloog of de reumaverpleegkundige dan u normaal zou doen. Ook dient u goed na te denken over een reis naar landen waar tuberculose of andere infecties veel voorkomen.

Overige (zeldzame) bijwerkingen

Bij biologicals zijn ook andere bijwerkingen vermeld zoals hoofdpijn, buikpijn en chronische huiduitslag. Zelden zijn er stoornissen in de bloedaanmaak, leverfunctiestoornissen, hartproblemen en zenuwaandoeningen gemeld. In het algemeen zijn de bijwerkingen bij kinderen hetzelfde als bij volwassenen. Als u last heeft van bijwerkingen kunt u, na overleg, stoppen met het gebruik van uw medicijn. Noteer dan wel op welke dag u gestopt bent en waarom. Neem ook bij twijfel contact met uw reumatoloog op.

Operatieve ingrepen/tandheelkundige ingrepen.

Bij geplande operaties/tandheelkundige ingrepen dient het gebruik van biologicals tijdelijk gestopt te worden.

Informeer degene die de ingreep uitvoert dat u met een biological wordt behandeld.

De behandeling met de biological kan 2 weken na de ingreep worden hervat als er geen tekenen van infectie zijn en er geen complicaties zijn opgetreden.

Neem direct contact op met uw reumatoloog of huisarts bij:

- infecties;
- algemeen onwel bevinden, ziek voelen, (hoge) koorts.

Controles

Uw reumatoloog zal regelmatig uw bloed laten onderzoeken. De uitslag van de onderzoeken is na enkele dagen bij uw reumatoloog bekend. U hoeft niet te bellen of langs te komen voor de uitslag. Uw reumatoloog neemt contact met u op als de uitslag van de onderzoeken daar aanleiding toe geeft.

Het effect op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Er is nog relatief weinig bekend over de invloed op het verloop van de zwangerschap. Het is belangrijk betrouwbare anticonceptie te gebruiken en met uw reumatoloog te overleggen als u een kinderwens heeft, dit geldt zowel voor vrouwen als mannen.

Hoe lang voorafgaand aan een beoogde zwangerschap de behandeling met een biological gestaakt dient te worden is afhankelijk van het soort medicijn dat u gebruikt en varieert van 6 mnd (Rituximab) tot enkele weken (Enbrel).

Het wordt aanbevolen bij vrouwen die borstvoeding geven geen biological te gebruiken vanwege onvoldoende bewijs voor veiligheid. Bij doorgebruiken van een biological wordt geadviseerd kunstvoeding te gebruiken. Overleg ten allen tijde tijdig de situatie met uw reumatoloog.

Aanvullende informatie

- Alle injectievloeistoffen moeten bewaard worden bij 2°C - 8°C (in de koelkast). Niet invriezen.
- Nadat de etanercept-oplossing is aangemaakt moet deze zo snel mogelijk worden gebruikt (binnen 6 uur, indien in de koelkast bewaard bij 2°C - 8°C).
- Vermeld deze medicatie altijd bij (geplande) operaties of tandartsingrepen.
- Bewaar geneesmiddelen altijd zo dat kinderen er niet bij kunnen.

Tot slot

Als u nog vragen heeft, neem dan gerust contact op met de reumaverpleegkundige of uw reumatoloog. U kunt hiervoor het beste een (telefonische) afspraak maken via de balieassistent(e).

Telefoonnummer secretariaat reumatologie (0475) 382197.

Laurentius Ziekenhuis
Mgr. Driessenstraat 6
(hoofdingang bereikbaar via de Oranjelaan)
6043 CV Roermond
www.lzr.nl

Patiëntencommunicatie Laurentius ziekenhuis
14280280 - Reumatologie - november 2018